

ŠTEV. 1.

LETNIK XXIV.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. JANUARJA 1923.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Ob novem letu	1
Obubožana Slovdnija	3
Resolucije zadružnega kongresa v Splitu	7
Najvažnejše premembe v načrtu enotnega zakona o gospo- darskih zadrugah napram sedanjemu položaju	9
Vprašanja in odgovori	12
Zadružništvo	15

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 1, I. 1923.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Jakobu ob Savi, r. z. z n. z., se vrši dne 2. februarja 1923 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Šmartnem na Pohorju, r. z. z n. z., se vrši dne 28. januarja 1923 ob 11. uri popoldne v kaplaniji. 1. Prememba pravil. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor »Sodarske zadruge v Tacnu«, r. z. z o. z., se vrši dne 2. februarja 1923 ob 2. uri pop. v zadružni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Revizijsko poročilo. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Prememba pravil. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Selški dolini, r. z. z o. z., se vrši dne 28. januarja 1923 ob 3. uri pop. v Krekovem domu v Selcih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Gospodarskega društva na Vrhniki, r. z. z o. z., se vrši dne 18. februarja 1923 ob 3. uri pop. v Rokodelskem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Vrhniki, r. z. z n. z., se vrši dne 18. februarja 1923 ob 4. uri pop. v Rokodelskem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sorci, r. z. z n. z., se vrši dne 28. januarja 1923 ob 2. uri pop. v stari šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Prememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Šmartnem na Paki, r. z. z o. z., se vrši na Svečnico dne 2. februarja 1923 ob 3. uri popoldne v prostorih stare šole. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Prememba pravil. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Trbojah, r. z. z o. z., se vrši dne 4. februarja 1923 ob 10. uri dop. v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Krki, r. z. z n. z., se vrši dne 2. februarja 1923 deset minut pred 8. uro zjutraj v hranilnični sobi. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice za slovenjograški okraj v Št. Ilju pod Turjakom, r. z. z n. z., se vrši dne 28. januarja 1923 ob 2. uri pop. v posojilniškem prostoru. 1. Prememba pravil. 2. Volitev 1. člana v načelstvo. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z n. z., se vrši dne 2. februarja 1923 ob 3. uri popoldne v cerkveni dvorani v Št. Vidu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor hranilnice in posojilnice v Mežici, r. z. z n. z., se vrši dne 2. februarja 1923 ob 11. uri dop. v svojih uradnih prostorih v župnišču. 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah, r. z. z n. z., se vrši v nedeljo dne 28. januarja 1923 ob 3. uri pop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občenem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovcu pri Krškem, r. z. z n. z., se vrši dne 28. januarja 1923 ob 8. uri zjutraj v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskih poročil. 3. Odobritev računskih zaključkov za leta 1916 do 1921. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Prememba pravil. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12-50 Din. Za člane zvezinih zadrug 20 Din. na leto. Posamezna številka 3 Din. — Izhaja 15. dne vsakega meseca.

Rokopisi se ne vračajo.

Ob novem letu.

1. Delo za občo korist.

Stojimo med morjema preteklosti in prihodnosti: obe neskončni, obe nedoumljivi, tako da nas obhaja strah. Iz enega morja, iz morja bodočnosti se neprestano preliva mogočen tok časa v drugo morje, v morje preteklosti. Mi stojimo ob tem toku ne samo kot opazovalci, ampak kot delavci.

In ravno ob novem letu se naš pogled in naša pozornost nehote ozre v preteklost in ozre v bodočnost in nehote se nam poraja vprašanje: »Kaj nam prinese bodočnost?« Ni pravilno to vprašanje. Ako smo možje, ki ob tem toku časa delamo, ne pa samo opazujemo, potem se mora naše vprašanje pravilno glasiti: »Kaj zahtevamo od bodočnosti? Kaj bomo delali v bodočem letu?«

Možu ne pristojata pasivnost, ampak aktivnost. In ako hočemo, da nam bodočnost prinese lepše dni, potem moramo prvič tako zahtevo staviti na bodočnost, drugič pa tudi sami zavijati rokave in ustvarjati vse predpogoje za lepšo bodočnost.

Možu ne pristojata strah, ampak odločnost. Zato se ob novem letu ne sme glasiti naše vprašanje neodločno: »Kaj nam prinese bodočnost?« ampak: »Kaj zahtevamo od bodočnosti?« Pogumnemu možu pripada svet in pogumnemu se uklanja sreča.

In ko se oziramo v preteklost, naj naša fantazija ne gleda samo lepega, samo dobrega. Tu naj predvsem stopi v delo naš um in iz preteklega potegne zaključek, napravi bilanco in ugotovi: to smo storili napačno, to smo zagrešili, to mora v bodoče biti drugače.

Vemo, da je Bog ljudi postavil na ta svet s svobodno voljo. Zato se jim zaračunava zlo, ki je zakrivijo in se jim vračunava dobro, ki je storijo. Ako zahtevamo od bodočnosti srečo in zadovoljnost, potem moramo ob novem letu napraviti sklep, da bomo svojo svobodno voljo uravnavali le za dobra dela, ki imajo izvor v krščanski ljubezni. Najboljša pa so dela, ki gredo v korist občnosti. In taka dela so brez dvoma dela zadružništva, dela praktične krščanske ljubezni do bližnjega na zadružnem polju.

2. Enotni zadružni zakon.

Važno je l. 1923 za zadružništvo in dalekosežno bo v svojih posledicah. Pred nami je načrtenotnega zadružnega zakona, že izdelan in bo najbrže, kakor to obljublja člen 29. naše ustave, prav kmalu predložen novi skupščini. Treba bo zavzeti napram načrtu zakona stališče. Prvo besedo bi tu morali imeti praktični zadrugarji. V 12.

številki Narodnega Gospodarja za l. 1922 smo prinesli načrt enotnega združnega zakona v celoti, zato da se vsak zadrugar o njem lahko pouči, da vsak zadrugar lahko pove svoje mnenje. Pripominjamo samo, da bi poljedelsko ministrstvo dobro napravilo, ako bi poprej zaslišalo mnenja praktičnih zadrugarjev. Poleg tega pa imamo proti načrtu še ta pomislek, da so pri načrtu upravičeni govoriti v enaki meri, kakor poljedelci, tudi obrtniki, tudi delavci, tudi mali trgovci. Združništvo ni izključno poljedelska ustanova, ampak je ustanova za vse male in pomoči potrebne ljudi, ki najdejo to pomoč v združevanju: za kmete, obrtnike, delavce, male trgovce.

3. Enotni zakon o neposrednih davkih.

Pred nami je tudi že izdelan načrt enotnega zakona o neposrednih davkih, ki postane v svojih posledicah za vse zgoraj navedene stanove lahko zelo dalekosežen, zlasti ako enostransko preveč prizadene vse gospodarsko slabe stanove, mesto da s progresivnostjo udari bolj tja, kjer je večja davčna sila. Tudi napram temu zakonu bo treba zavzeti stališče. Ugotavljamo, da obravnava ta načrt zadruge čisto enako kot trgovska in industrijska podjetja, ki so zavezana javnemu polaganju računov. Smatramo to za pristranost, za veliko krivico napram združništvu, to tembolj v času, ko se za osnovo vsemu združništvu polaga načelo: zadruge ne delajo za dobiček in ne delijo dobička. Ako se v načrtu enotnega združnega zakona prevede imenovano načelo, potem zahtevamo, da načrt zakona o neposrednih davkih svoje stališče spremeni in da določbe o davčnih bremenih za zadruge prepusti združnemu zakonu.

4. Nestalnost valute in varčevanje.

Na eno nevarnost posebej opozarjamo vse zadruge, o kateri smo se poučili že v preteklem letu. Ta nevarnost je nestalna valuta. Pogubna postane lahko ta nevarnost zlasti za naše kreditne zadruge. Vzroke tej nestalnosti je v prvi vrsti iskati v slabem državnem gospodarstvu, v slabi trgovinski in plačilni bilanci naše države in v veliki meri tudi v nedovoljeni in škodljivi špekulaciji velikih trgovskih in industrijskih podjetij, zlasti bank. Vlada je tu dolžna stopiti na druga pota, ki bodo varovala zlasti malega človeka, kmeta, obrtnika in delavca, ki bodo varovala malega varčevalca. Vlada je dolžna, da da varčevanju malih ljudi zopet etično podlago s tem, da jih kolikor mogoče obvaruje pred zgubami radi padca naše valute. Ako bi se pa v tem oziru malim varčevalcem še naprej godila krivica, potem je zgubilo varčevanje svojo etično podlago in potem naj tudi vlada gleda, kje bo dobivala potrebni kredit naša trgovina in industrija, naš kmet in obrtnik. Ni mogoče misliti na napredek v narodnem gospodarstvu brez kapitala. Kapital pa tvorijo tisoči, milijoni malih varčevalcev, ki si od skromnih dohodkov pritrjujejo in devajo na stran za slabe čase, za stara leta. Iz tega razloga je dolžna vlada vse storiti, da se čim bolj približa načelu stabilizacije valute, narodno zastopstvo pa je dolžno vlado pri tem stremljenju podpirati in njeno gospodarstvo, kolikor se nanaša na stabilnost valute, vsestransko kontrolirati. Nestalna valuta bo imela za prvo posledico splošno pomanjkanje smisla za varčnost in splošno obubožanje. Narodno gospodarstvo se bo moralo brezpogojno udinjati tujemu kapitalu. Naj se tisti, ki so na krmilu in nosijo

odgovornost za naše gospodarstvo, zavedo velike nevarnosti, ki jo taji v sebi nestalnost valute, in se tej pogibelni skali za vsako ceno izognejo.

Potreba zadružne discipline

Še en važen sklep moramo napraviti ob nastopu novega leta: držati se hočemo zadružne discipline, stati eden za vse in vsi za enega. Dobro vemo, koliko sovražnikov ima zadružništvo. Dobro vemo, da je iz prvih početkov tako hitro in mogočno zraslo le, ker je vladala za-

družna disciplina. Velika trgovina in banke skušajo danes omajati zadružno disciplino in delati dobiček iz nesloge zadrugarjev. Ne obremenimo se s tem grehom, ne delajmo zadružništvu te sramote. Zadružništvo ni kristolovstvo, zadružništvo je solidarnost. Naj nas ne preslepijo višje obresti banke, ne nizke cene trgovca. Zavedajmo se koristi, ki nam jih je dajala in nam jih bo dajala močna zadruga. Zadrugi lahko zaupamo, ker ne gre za dobičkom. Trgovcu in bankirju pa je dobiček najvišje in prvo načelo.

Obubožana Slovenija.

Obubožanje je v Sloveniji splošen pojav, ni pa še splošna zavest o tem pojavu. Zelo malo pa je jasnosti o vzrokih tega obubožanja. Menda je semintja v listih ta beseda že padla, toda samo tako mimogrede, ne da bi se globlje razmotrivali vzroki obubožanja.

Pomanjkanje denarja.

Denarna kriza je trajala v Sloveniji že celo pretečeno leto in je bila tako dologtrajna in tako akutna, kakor je naš denarni trg še ni poznal. Tudi z novim letom ne moremo reči, da bi bila ta kriza že ponehala, čeprav se čuti nasproti temu, kar je bilo lansko poletje in jesen, nekoliko olajšanja. Dejstvo je, da je bila denarna kriza najdalgotrajnejša in najakutnejša ravno v Sloveniji, dočim so jo južne pokrajine naše države manj občutile, Srbija pa skoro nič.

Ako razmotrivamo glavne vzroke pomanjkanja denarja, bomo boljše razumeli, zakaj je bila denarna kriza ravno v Sloveniji tako občutna in dalgotrajna in zakaj v Sloveniji tej krizi še ni predvideti konca.

Potrebe industrije in velike trgovine.

Slovenija se je v naši pretežno agrarni

državi kmalu po preobratu začela silno industrializirati. Z ozirom na slabo kmetско gospodarstvo, — slabo vsled neugodnih razmer zemlje in podnebja in vsled pomanjkanja zemlje, — je občutila potrebo iskati zaposlenje in glavni vir dohodkov v industriji in trgovini.

Koliko novih industrijskih podjetij je v tej kratki dobi po prevratu nastalo in koliko so se že prej obstoječa podjetja razširila in razrasla, to bo ugotovila statistika. Dejstvo je, da so se pri nas v industriji investirale za nova odnosno za razširjena podjetja stranske svote in da vsa ta podjetja kličejo: »Daj, daj še več!«

Silno padanje valute je naravnost vabilo in mamilo k ustanavljanju novih industrij ali k razširjanju obstoječih obratov. Le pogledjmo, koliko pa je industrijskih podjetij, ki se niso na novo ustanovila, razširila ali nimajo tendence še bolj rasti! Koliko novih podjetij se je ustanovilo za panoge industrije, ki jih v Sloveniji poprej skorajda nismo poznali, n. pr. električna industrija, kemična industrija, klobučarstvo, tekstilna industrija, razne vrste lesne industrije itd.

Eno lahko trdimo, da se je Slovenija industrializirala preko svojih sil in da bo prav kmalu morala ali omejevati in krčiti prebujno se razvijajočo industrijo ali pa najti pota, kako privabiti na pomoč tuji kapital in mu seveda prepustiti tudi primeren vpliv in leyji del dobička pri podjetjih.

To, kar smo rekli za industrijo, velja tudi za veliko trgovino. Lega Slovenije na meji treh držav navaja k temu, da slovenska trgovina vedno v večji meri prevzema posredništvo, da skuša v veliki meri dobiti v svoje roke uvoz in izvoz, v kolikor gre preko Slovenije. Velik del trgovine z Italijo, Čehoslovaško, Nemčijo in Nemško Avstrijo gre skozi slovenske roke. Tudi veletrgovina rabi ogromnega kapitala, tudi ona silno čuti pomanjkanje denarja in bo postavljena pred odločitev: ali se omejiti ali pa se zateči k tujemu kapitalu.

Potrebe obrti in kmetijstva.

Tudi obrtnik, mali kakor srednji, je šel s tokom časa in se je hotel okoristiti s priložnostjo, ki jo je videl v padanju valute. Hotel je s kreditom povečati svojo obrt in to s precejšno verjetnostjo računajoč, da bo pri stalnem padanju valute ta kredit zelo lahko poravnal. Ni pa pri tem računal, da bo vsled razširitve obrata potreboval poleg investicije večjega kapitala tudi za obratna sredstva in ni mislil, da bo tako kmalu prišel čas, ko bo za kapital sila trda in bo treba plačevati gorostasne obresti.

Celo kmet je deloma zašel v ta tok in si mislil, da je najboljši, ako zida, popravlja in izboljšuje gospodarstvo in s tem rešuje padajočemu denarju njegovo vrednost. Seveda je bil v veliki meri tudi prisiljen zidati, popravljati in izboljševati, ker se pri kmetiskem gospodarstvu tekom petih let ni prav nič popravljalo in izboljševalo in je gospodarstvo v resnici propadalo.

Potrebe po denarju so bile in so še velikanske, in če bi bila Slovenija še tako bogata, vsa sredstva bi požrla domača trgovina in industrija, domača obrt in kmetija.

Pot obubožanja.

Toda Slovenija ni več bogata, ravno nasprotno upravičeni smo trditi, da Slovenija gre polagoma pot obubožanja. Vsled tega je zelo verjetno, da bo pomanjkanje denarja postalo v Sloveniji kroničen pojav, da bo povpraševanje po denarju, po kreditu stalno večje nego ponudba denarja.

Poglejmo, kateri so v glavnem vzroki tega obubožanja.

Zgube vsled vojnih posojil.

Najprej moramo navesti zgube, ki smo jih utrpeli vsled vojnih posojil in vsled 20 % odtegljajev pri kolkovanju kronskih novčanic. Vprašanje vojnega posojila v vseh štirih letih po prevratu ni prišlo niti za milimeter bližje k svoji rešitvi in vendar znašajo samo za Slovenijo vojna posojila po podatkih, ki so jih prinesli listi že v l. 1921, K 589,000.000. Izplačilo 20 % priznanc za odtegljaje pri kolkovanju kronskih novčanic je bilo predpisano že s finančnim zakonom l. 1920/21 pozneje je bilo ponovno predmet »upitov« v narodni skupščini, pa smo še danes tam, kjer smo bili v prvem početku. Tu moramo omeniti tudi terjatve napram bivšemu erarju za dobaye in terjatve napram inozemstvu, v katerih so vezane znatne vsote in se tudi ne ve, zakaj se to vprašanje tako dolgo ne reši.

Proletarizacija srednjega stanu.

V prejšnjih časih smo imeli srednji stan: državni in zasebni uslužbenci, obrtniki, mali trgovci itd. Ta stan ni bil samo močna socialna opora družbe proti prevratnim elementom, ker je tvoril most med maso in kapitalistično aristokracijo, ampak je tudi pomenil

znatno gospodarsko silo, ki zbira in varčuje ter s svojimi prihranki okrepljuje narodno gospodarstvo. Danes se je ta stan proletariziral in tako obubožal, da nima niti za vsakdanje potrebe, za hrano in stanovanje potrebnih dohodkov, da živi v večji bedi nego priprost, nekvalificiran delavec, dasi se na drugi strani od njega zahteva stanu primerno življenje. Ta pojav čutijo zlasti denarni zavodi, ki so poprej znaten del svojih vlog dobivali iz srednjega stanu. Danes teh vlog ni.

Tudi kmetijski stan je v prejšnjih časih precej zbiral, precej varčeval, dasi so bili dohodki iz malega in srednjega posestva le pičli in je na tem posestvu morala živeti običajno številna družina. Toda razvit in dobro vzgojen je bil med tem stanom smisel za varčnost, in kmet si je pritrgoval in je varčeval v trdni radi, da zbira za hude čase, za stara leta. Višina njegovih prihrankov se je kazala v združenem kapitalu, ki je v Sloveniji pomenjal na denarnem trgu že znatno silo. Zaporedna dveletna suša je hudo udarila kmetško gospodarstvo. Še bolj pa ga je prizadela nesrečna gospodarska politika vlade, za katero so bili bolj merodajni interesi izvoznicarjev in špekulantov nego interesi širokih ljudskih mas.

Centralizacija državne, zlasti finančne uprave.

Najvažnejšo vlogo pri obubožanju Slovenije pa igra čisto centralistično urejena državna zlasti finančna uprava. Premoženje, kar ga je poprej imela avtonomna dežela, si je prilastila država. Na direktnih davkih, na carini, na trošarini in na taksah gredo stalno in v vedno rastoči meri iz Slovenije v Beograd tako ogromne vsote, da se nam o njih niti ne sanja. Samo za eno četrtletje (avgust, september, oktober) je Slovenija plačala nad 453 milijonov kron

za davke, trošarino, pristojbine, monopole itd. Za celo leto bi tako znašali vsi dohodki iz Slovenije nad eno milijardo osemsto milijonov kron. Te številke dosti glasno govorijo o obubožanju, kateremu gre nasproti vsa periferija države, v njej zlasti mala, a podjetna in pridna Slovenija. Pri carini se gre za sto milijone dinarjev, pri indirektnih in direktnih davkih tudi za take vsote. Za primer navajamo, da je samo pri enem davčnem uradu na Gorenjskem pretečeno leto bilo vplačano samo za trošarino za žganjekuho nad 2.000.000 dinarjev in to v letu, ko je bila za kmetovalce žganjekuha za domačo potrebo trošarine prosta.

In kje se davki, takse, trošarina tako vestno in natančno izterjajo in plačujejo kakor ravno v Sloveniji? Saj so opravičene številne pritožbe na pretirano natančnost naših davčnih in finančnih uradov, tako da se je razširilo ne ravno laskavo mnenje, da je Slovenec rojen financar, eksekutor in žandar.

In ko bi pri tem saj mogli imeti zavest, da z delom teh dohodkov razpolaga lahko Slovenija, da gre del teh dohodkov za njeno povzdigo in njen napredek! Kaj še! Iz Beograda se te ogromne svote ne vrnejo, razun kolikor je neobhodno za uradniške plače. Kako beraške so pa te, je splošno znano. Drugače pa se v Sloveniji ne gradi in ne zida niti državnih poslopij niti železnic, celo onih ne, ki so nam že zagotovljene v finančnih zakonih odnosno v zakonih o investicijskem in dolarskem posojilu.

In državna podjetja: železnica, pošta, telefon, telegraf itd. kje so tako aktivna kot v Sloveniji in kaj ima Slovenija od tega?

Prispevki za bolniško, nezgodno in pokojniško zavarovanje.

Po zaslugi ministrstva za socialno politiko so se vse vrste zavarovanja preuredile. Ta preureditev gre predvsem za tem, da se

krog zavarovancev razširi, da se višina prispevkov zviša primerno današnji vrednosti denarja in da se po tem vsiti prispevki centralizirajo, ako ne v Beograd, pa vsaj v Zagreb. S temi visokimi prispevki romajo iz Slovenije tudi ogromne vsote. Samo za pokojninsko zavarovanje, kateremu podleži najmanjše število zavarovancev, namreč samo privatni nameščenci, ki opravljajo pretežno duševno delo, se zbira letno okoli 60.000.000 kron prispevkov. Pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju moramo računati letno do 500.000.000 K prispevkov, zlasti ker se je nezgodno zavarovanje raztegnilo tudi na vse trgovske in pisarniške nastavitve, bolniško zavarovanje pa na vse družinske posle. Tudi tu se iz previdnosti številke ne objavljajo, da ne bi zvedeli, koliko denarja gre iz Slovenije in da ne bi uznali, kako visoka je režija centraliziranega zavarovanja.

Padanje valute in poplava papirnatega denarja.

Še en faktor moramo navesti pri obubožanju, ki ga skoro splošno prezrejo, ki je pa vendar zelo važen. Naš denar namreč vsled številnih vzrokov, med katerimi pa so najvažnejši slabo državno gospodarstvo, deficitni proračun in pasivna trgovinska in plačilna bilanca, pada v večji meri nego raste množina papirnatega denarja v prometu. Posledica je splošna druginja in vsa podjetja rabijo tej druginji primerno povišani kredit. Na drugi strani se pa množina bankovcev v prometu ni temu primerno zvišala in vsled tega tudi občutimo silno pomanjkanje denarja. Seveda zadene krivda za silno padanje valute, za splošno nezaupanje v naš denar, vlado, ki

ne zna gospodariti oziroma, ki namenoma slabo gospodari. Žali Bog smo v tem oziru že precej otopeli in ne razburjajo nas več razne afere ministrov, načelnikov, ki so sedaj v enem, sedaj v drugem časopisju na dnevnem redu.

Pot k zbolšanju.

Jasno je, da sta tu politika in gospodarstvo tako ozko zvezana, da ni mogoče obdelovati vprašanja samo gospodarsko. Rešitev tega vprašanja v korist Slovenije bo moglo izbojevati samo v enotno, močno stranko organizirano slovensko ljudstvo, ki bo toliko zrelo, da se bo otrslo raznih koristolovcev in njihovih strank in strančic in bo šlo za poštenimi, nesebičnimi voditelji. Slovenijo more rešiti obubožanja široka avtonomija, ki se bo ozirala na posebne gospodarske razmere pokrajine in bo bogate finančne vire obračala pretežno za njen napredek in povzdigo, za skupno državno upravo pa prispevala toliko, kolikor gre po pravici. Ako ne bo tega političnega streznenja, potem naj pa tudi ljudstvo vzame na se odgovornost, da je s svojo razcepljenostjo in nezrelostjo teralo Slovenijo v gospodarsko pogibel radi samopašnosti par koristolovcev.

Zadružništvo je tista gospodarska oblika, ki vzgaja ljudstvo za naloge avtonomije in v svojem delokrogu daje vsem zadrugarjem polno avtonomijo. Zadružništvo ima torej važno nalogo, da zbere v zadrugah vse ljudstvo: kmeta, delavca in obrtnika. V vrstah zadružništva so tudi delavni, nesebični in sposobni voditelji, ki jim je sveto zaupanje ljudstva in bodo vztrajno vršili prevzeto dolžnost ter zatirali koritarstvo in izkoriščanje.

.....

Resolucije zadružnega kongresa v Splitu.

10. decembra 1922 se je vršil v Splitu zadružni kongres; ob isti priliki se je tam vršila tudi glavna skupščina Glavnega zadružnega saveza. Ker je v Glavnem zadružnem savezu organizirano vse zadružništvo cele naše države in je v njem združenih 13 zadružnih zvez z več kot 4500 zadrugami, je za vse zadrugarje važno, da poznajo resolucije, ki so se sklenile na tem kongresu.

I. Resolucija o davkih.

Glavni zadružni savez kot poklicani zastopnik kmetovalcev v državi SHS je mnenja, da bi bil za vse gospodarstvo, posebno pa za poljedelstvo najpripravnější način obdavčenja potom progresivnega davka na dohodek istočasno z dopolnilnim progresivnim davkom na premoženje in s posebnimi davki na prirastek vrednosti in na dobiček.

V kolikor se je pa ipak hotelo odstopiti od temeljnih načel zakonskega načrta o neposrednih davkih, ki temelji na mešanem sistemu davka na prihod, na dohodek, je Glavni zadružni savez mnenja:

1. Davek na donos zemljišča, ki je odmerjen z 20 % čistega donosa, je določen previsoko v primeri z drugimi stalnejšimi donosi.

2. Odmera tega davka po sedanjih cenah pridelkov bi dovedla neizbežno do nevzdržljivih odnošajev za slučaj, ako bi se naša valuta zboljšala. Zahtevamo, da se ugotovi vrednost starega katastralnega čistega donosa v odgovarjajoči množina žita (pšenice) in da se vsako leto po tako ugotovljeni množini in trenutni ceni ugotovi vsakoletna višina zemljarine (zemljiškega davka).

3.) Oprostitev od davka za vinogradska zemljišča bi se imela omejiti samo na kraje, ki so od obdelovanja vinogradov naravnost odvisni.

4. Davek na zgradbe mora zajamčiti za nove zgradbe na deželi slične olajšave, kakor so v mestu iz higijenskih, socijalnih in gospodarskih razlogov. Odmerjanje davka po številu sob na deželi je antisocialno in antikulturno. Treba je ugotoviti davka prosti minimum po površini poda zgradb.

5. Od davka na delo naj bodo popolnoma oproščeni poljedelski delavci in posli.

6. Pri odmeri davka na dohodek naj se odbije celokupna uporaba lastnih pridelkov v poljedelskem proizvodstvu in sicer tudi ta davek na podlagi »žitnega davka« (gl.t. 2).

7. Davek na premoženje, ki že tretjič zadene isti davčni objekt po predloženem sistemu, ni nikakor sprejemljiv in ga Glavni zadružni savez najodločneje zavrača.

8. V zakonskem načrtu predvidene kazni so z obzirom na pretežno nepismenost in neinformiranost kmetov prestroge in previsoke, vsled česar treba predpisane roke podaljšati, kazni pa znatno znižati.

9. Zakon mora jasno določiti, da bodo v njem predpisani davki ostali prosti od kakršnikoli občinskih ali drugih doklad. Za potrebe občine se morajo najti posebni občinski davki (posebno davki na prirastek vrednosti stavbišč, premoženja in dobička, trošarine itd.).

Glavni zadružni savez sestavi in predloži prizadetim ministrstvom spomenico, ki bo vse te točke resolucije in druge pripombe natančno pojasnila. Tudi je mnenja, da se ta zakonski načrt ne bi smel predložiti narodni

skupščini prej, nego se o tem načrtu zasliši mnenje poljedelskega sveta.

II. Resolucija o državnih prispevkih za zadrugarstvo.

(To resolucijo podajamo nekoliko skrajšano).

Ministrstvo za poljedelstvo je rade volje ustregalo Glavnemu zadrudnemu savezu in njegovim članom, ko je v svojem dopisu od 11. oktobra št. 926 podelilo Glavnemu zadrudnemu savezu prispevek 100.000 Din. in istočasno pozvalo Savez, da poda predlog o razdelitvi ostalih 300.000 Din. zadrudnim zvezam, članicam G. Z. S.

Glavni zadrudni savez se najtopleje zahvaljuje za to pozornost napram zadrudništvu, vendar pa obžaluje, da v proračunu ministrstva za poljedelstvo za l. 1922/23 ni podana možnost, da se podpira napredek zadrudništva. Vsota 400.000 Din. ni zadostna niti za stroške revizije vseh zvez, kaj šele za stroške zadrudne propagande, zadrudnega šolstva, za tiskanje zadrudnih listov, za povzdigo zadrudne vede in književnosti.

Vsi ti neštevilni zadrudni posli spadajo med prve naloge države. Država mora podpirati to delo, četudi je izvrševanje tega dela poverjeno zadrudnim zvezam, da ga vršijo v okviru zadrudne avtonomije.

Ne moremo si misliti pravilno izvrševanje čl. 29 naše ustave, ki govori o materialnem podpiranju zadrugarstva, brez vrhovne revizije Glavnega zadrudnega saveza in brez pristojne revizije revizijskih zvez.

a) Revizija. — Glavnemu zadrudnemu savezu pripada dosedaj 13 revizijskih zvez, ki imajo skupaj z G. Z. S. povprečno 30 revizorjev. Ker v mnogih državah revizija spada v delokrog države in pri nas zveze pravzaprav z izvrševanjem revizijske službe razbremenjujejo državo v tej zelo odgovorni funkciji, zato smatramo za upravičeno, da se za zadrudno revizijo postavi v prihodnji pro-

račun najmanj 1.200.000. dinarjev.

b) Propaganda in tisk. — Nadalje spada med naloge države, da materijelno podpira zadrudno književnost, propagando itd.

Za sedaj obstoji v naši državi 10 zadrudnih časopisov, ki po večini izhajajo samo mesečno, potrebno pa bi bilo, da izhajajo vsak teden. Stroški za izdajanje teh listov znašajo najmanj 500.000 Din. Za pogostejše izhajanje teh listov, za živahnejšo propagando, za zadrudne tečaje in za zadrudno književnost v ožjem smislu bo potrebno skupno najmanj 250.000 Din.

Po navedenem bi bilo postaviti v proračun za zadrudne liste, za književnost in propagando skupni znesek Din. 750.000.—

c) Produktivne zadruge. Preostajajo še produktivne zadruge. Njim mora država pomagati v začetku razvoja.

Za sedaj je za produktivne zadruge predvidena vsota Din. 1.000.000.—

Ako vpoštevamo žitne proizvodne zadruge, med katere računamo zlasti zadrudne elevatorje in zadrudne mline, potem sadjarske in vinarske zadruge, oljarske, ribarske, čebelarske zadruge, zadrudne klavnice in mlekarne itd., mislimo, da je treba prispevek države povišati na najmanj 5.000.000 Din.

Naša izvozna poljedelska trgovina žita se more v tehničnem in socialno ekonomskem smislu povzdigniti samo z napredkom produktivnih zadrug.

Prosimo, da vsled tega uvrstite v proračun vsaj 5.000.000 Din. za podpiranje produktivnih zadrug.

č) Zadrudno šolstvo. — Naposled smatramo za upravičeno, da se nam iz državnih dohodkov izroči vsota, s katero bomo v stanu ustanoviti šole za zadrugarstvo, zlasti visoko šolo za zadrugarstvo in tečaje za nižji pouk o zadrugarstvu.

Za to svrho nam je potrebno Din. 1.000.000.—

Prepričani smo, da so ustvaritelji naše ustave imeli v mislih izdatno podpiranje zadružništva, ko so s posebnim členom 29 ustave postavili temeljno odredbo, da država materijelno podpira nacionalno zadružništvo.

III. Resolucija o oprostitvi poštnine.

Kongres vseh zadružnih zvez naše države je sklenil, da se naprosi ministrstvo za pošto in brzojav, da dovoli oprostitev od poštnine vsem 13 zadružnim zvezam naše države, ki so skupaj z beograjsko in zagrebško zvezo srbskih poljedelskih zadrug včlanjene v Glavnem zadružnem savezu SHS.

IV. Druge resolucije.

Dalje so bile sprejete na istem kongresu še štiri resolucije in sicer: resolucija o izvozu vina v Čehoslovaško, resolucija o vinski krizi, resolucija o oljarstvu in resolucija o ribarstvu. O pogodbi med našo državo in Čehoslovaško glede izvoza našega vina in uvoza češkega piva k nam se je že itak dobi razpravljalo v naših listih in so se čitatelji Narodnega Gospodarja mogli o tem poučiti tudi v našem listu. Oljarstvo in ribarstvo (predvsem morsko ribarstvo) pa naših krajev ne zadeva in zato dotičnih resolucij ne prinašamo.

Najvažnejše premembe v načrtu enotnega zakona o gospodarskih zadrugah napram sedanjemu položaju.

Kaj je zadruga?

Že glede opredelitve tega, kaj je zadruga, uvaja načrt važno premembo. Kot bistvene znake zadruge določa namreč: neomejeno število članov, skupno poslovanje in nedeljivost poslovnega prebitka. Dočim sta prva dva znaka že prej bila bistvena za vsako zadrugo, je tretji bistveni znak popolnoma nov in načrt pravi, da se poslovni prebitek ali sploh ne deli, ali deli sorazmerno vrednosti poslovanja članov z zadružnim podjetjem, nikakor pa ne po vloženem kapitalu. S to določbo hoče načrt enotnega zadružnega zakona posebno poudariti, da zadruga ni združenje kapitala, ampak združenje oseb in njihovega dela. Poslovni prebitek naj se sploh ali ne deli, da pride zadruga do večjega lastnega premoženja, ali pa deli na članke le sorazmerno temu, kolikor je vsak z zadrugo posloval, za zadrugo delal. — Glede

tega, da je za zadrugo bistveno neomejeno število članov, uvaja načrt sankcijo, katere prej ni bilo in sicer določa v členu 68, da zadruga, ki brez dovoljenja Glavnega zadružnega saveza načelno ustavi sprejem novih članov, izgubi vse ugodnosti, ki jih uživajo druge zadruge glede davka, pristojbin in poštnine. Dosedaj so torej zadruge po zakonu bile združbe neomejenega števila članov, v resnici pa je bilo popolnoma odvisno od načelstva ali upravnega odbora, ali hoče še kakšnega novega člana sprejeti ali ne. V bodoče pa bo poskrbljeno, da se zadruge ne zaprejo in ne ustavijo sprejemanja novih članov.

Rezervni zaklad.

Po načrtu enotnega zadružnega zakona je rezervni zaklad pri zadrugah obvezen in se mora vsako leto vnesti v ta zaklad najmanj 20% poslovnega prebitka. Rezervni zaklad je nedeljiv in celo v slu-

čaju, da se zadruga razdruži, se rezervni zaklad ne sme razdeliti med člane, ampak se preda celo premoženje zadruga Glavnemu združenemu savezu, ki ga hrani, dokler se v istem kraju ne ustanovi podobna zadruga, kateri se ima predati rezervni zaklad. Le ako bi se taka zadruga ne ustanovila v teku desetih let, preide to premoženje in rezervni zaklad v last Glavnega združenega saveza. — Vse te točke o rezervnem zakladu so torej novost, ker naš zakon predpisov o rezervnem zakladu sploh nima.

Število članov in poslovanje le s člani.

Po načrtu se more zadruga ustanoviti, ako se zedini v to svrhu najmanj deset oseb, ki morejo pravnoveljavno razpolagati s svojim imetjem. Po našem zakonu zadostujejo po običajni praksi za ustanovitev zadruga tri osebe, daši naš zakon tozadevno ni imel nobene določbe. Po drugih zakonih (francoski, belgijski, angleški) se zahteva za ustanovitev zadruga najmanj sedem oseb. To visoko število članov za ustanovitev zadruga je v zvezi z drugo določbo načrta, da je namreč pri vsaki zadrugi poleg upravnega odbora (načelstva) obvezen tudi nadzorni odbor (nadzorstvo). Že za oba ta dva organa se rabi najmanj šest oseb, ker mora vsak iz obeh imeti najmanj tri člane.

Dalje določa čl. 4. načrta, da gospodarske zadruga načelno poslujejo samo s člani. To je gotovo najvažnejša in najbolj dalekosežna prememba napram sedanjemu položaju, ko je zadrugam splošno dovoljeno poslovanje z nečlani, ako same v pravilih tega niso izključile. Izjema obstoja le za hranilnice in posojilnice rafajzenovega sistema, i. a še to samo radi davčnih in pristojbinskih ugodnosti. To načelo poslovanja izključno s člani bo dalo združništvu zdravo podlago in na ta način bodo od združništva izključena razna trgovska podjetja, ki so si za svoje

spekulativne svrhe popolnoma neopravičeno nadela plašč združništva. Načrt sam določa izjeme od tega načela in sicer: 1. hranilnice in posojilnice smejo sprejemati vloge tudi od nečlanov; 2. v interesu ljudske prehrane, obnove itd. torej iz splošnih interesov morejo zadruga na podlagi pooblastila vlade poslovati z nečlani; 3. v vseh ostalih slučajih morejo zadruga poslovati z nečlani le, ako jim brez krivde združne uprave preti nevarna zguba. Ker se s to določbo postavlja združništvo na zdravo podlago, bo po vsej verjetnosti ta določba ostala tudi pri končno veljavni redakciji zakona. Združne zveze morajo to načelo poslovanja izključno s člani podpirati.

Delež in članstvo.

Načrt zahteva, da je višina vseh deležev v zadrugi enaka. Dosedaj smo imeli zadruga, pri katerih sta bili dve ali celo tri vrste deležev: glavni in opravični deleži, mnogokrat vsled naknadnega povišanja deležev še povišani deleži. To bo po načrtu izključeno in je le pozdravljati s stališča enostavnosti združne uprave, da so vsi deleži enaki.

Druga važna prememba glede deležev oziroma članstva pa je ta, da ima na glavni skupščini vsak zadrugar pravico samo na en glas brez ozira na število deležev. Tudi s tem načelom se je načrt približal znatno pravemu, zdravemu združništvu, ker bo onemogočil, da podobno kakor pri akcijskih družbah par oseb z veliko večino deležev komandira zadrugo. Nemški združni zakon je to načelo že davno sprejel in se je pokazalo kot zdravo. Isti svrhi, da se uveljavlja v zadrugi bolj osebnost, ne pa kapital, služi poleg ravnokar navedene tudi druga določba, da more vsak član svojo pravico glasovanja na glavni skupščini izvrševati samo ose-

bno. Vprašanje, ki je bilo po našem zakonu nerešeno, kjer pa je praksa našla že novo pot, je dobilo zakonito rešitev v načrtu. V zadrugah namreč, ki imajo najmanj 500 članov, se lahko v pravilih določi, da tvorijo glavno skupščino delegati, ki jih člani izberejo izmed sebe.

Še drugo vprašanje, ki je bilo po našem zakonu preporno, rešuje načrt, ki pravi, da je po sklepu glavne skupščine možno znižanje deleža in znižanje jamstva članov, ali pa se neomejena zaveza zamenja z omejeno zavezo članov. Potrebna je za tak sklep navzočnost najmanj dveh tretjin vseh zadrugarjev in od teh morajo tri četrtine glasovati za znižanje deleža ali jamstva. Po dosedanji praksi je bilo zadrugo z neomejeno zavezo mogoče spremeniti v zadrugo z omejeno zavezo le na ta način, da je zadruga z neomejeno zavezo likvidirala in se ustanovila nova zadruga z omejeno zavezo. Koristi zadružnih upnikov so bile seveda na ta način boljše varovane.

Važna je tudi ta prememba v načrtu, da član lahko vsak čas prenese svoj delež na drugo osebo in s tem izstopi iz zadruge. Vendar je za to potrebno soglasje upravnega odbora (načelstva), sicer druga oseba ne more postati član zadruge. Ako vzamemo članstvo pri zadrugi kot nekaj osebnega nasproti združbam čisto denarnega značaja, potem seveda te določbe ne moremo odobravati. Preveč je podoben ta prenos deleža prodaji delnic delniških družb.

Revizija in zadružne zveze.

Načrt obravnava tudi dosti natančno zadržno revizijo in določa naloge, pravice in dolžnosti zadružnih zvez. Revizija naj bo po zakonu kot je bila dosedaj najmanj vsaki dve leti, vendar pa more Glavni zadružni savez določiti tudi krajši rok. Pravico revizije imajo samo one zveze, ki

imajo v članstvu vsaj sto zadrug. Dosedaj je zadostovalo, da so zveze z revizijsko pravico imele 50 zadrug v svojem članstvu. Kot naloge zadružnih zvez navaja načrt to, kar že sedaj zveze dejansko vršijo, kar pa ni bilo dosedaj še zakonita pravica: revizija zadrug, ustanavljanje novih zadrug, kontrola poslovanja, zastopanje zadružnih interesov in naposled vsi oni posli, ki jih lahko vršijo posamezne zadruge za svoje člane.

Ali morejo biti tudi fizične osebe člani zadružnih zvez, načrt ne določa izrecno; pač pa bi se dalo sklepati iz določbe čl. 58, ki pravi, da se v upravni in nadzorni odbor zveze morejo voliti tudi osebe izven zadruge. Ako morejo v vodstvu zveze biti celo nečlani, ki seveda v tem slučaju odgovarjajo za obveznosti zveze s celim svojim imetjem, potem je jasno, da morejo posamezne osebe biti tudi člani zveze. Na glavni skupščini zveze zopet za glasovanje ni merodajno število deležev, ki jih ima vsaka zadruga pri zvezi, ampak število zadruginih članov in sicer ima vsaka zadruga toliko glasov, kolikorkrat po 50 članov ima. Vendar več kot 20 glasov ne more imeti nobena zadruga. Kakor so zadruge dolžne biti včlanjene v eni ali drugi zvezi in načrt ne pozna zadrug, ki bi ne bile včlanjene pri nobeni zvezi, ravno tako morajo zveze s svoje strani biti včlanjene v generalni zvezi, v Glavnem zadružnem savezu SHS, ki je zastopnik celokupnega zadružništva v državi napram vsem in vsakomur in ki ima iste naloge do svojih zvez, kakršne imajo zveze do svojih zadrug.

Skrb države za zadružništvo.

Važne so ugodnosti, ki jih predvideva načrt za zadruge in zveze zadrug v členih 64 do 67 glede osvoboditve taks, davkov, dokladin poštne. To so v bistvu določbe, ki so po srbskem zadružnem zakonu že dosedaj bile v veljavi za

poljedelske in obrtne zadruga in ki se deloma s čl. 262 fin. zak. razširjajo na celo državo. Teh ugodnosti so zadruga in zveze deležne le, ako odgovarjajo vsem predpisom zadružnega zakona. Obrtne produktivne zadruga imajo nadalje za te ugodnosti izpolniti tudi ta pogoj, da število v zadrugi zaposlenih nečlanov ne znaša več kot tretjino celokupnega števila članov. Kreditne zadruga pa morajo radi dosege imenovanih ugodnosti izpolniti ta pogoj, da se okoliš njihovega dela razteza le na občine (vasi), ki mejijo na občino, v kateri je sedež kreditne zadruga. S tem je za kreditne zadruga v načrtu uveljavljeno rajfajzenovo načelo omejenega okoliša za kreditne zadruga.

Poleg navedenih ugodnosti odnosno oprostitév predvideva zakonski načrt tudi gotove podpore, ki jih je na predlog Glavnega zadružnega saveza vnesti v vsakoletni državni proračun za zadružništvo: zlasti za revizijo, za zadružno šolstvo, za zadružno propogando, za zadružno književnost in znanost, za nastavitve zadružnih instruktorjev, naposled za dovoljevanje brezobrestnih posojil za zadružno industrijo in zadružni izvoz. — Veliko se

obeta, da bi se vsaj del tega izpolnil.

Naposled predvideva načrt, da vodi država nadzorstvo nad celokupnim zadružništvom, torej nad zadrugami, njihovimi zvezami in Glavnim zadružnim savezom potom posebne komisije, ki se za to svrha sestavi pri ministrstvu za poljedelstvo in vode, v kateri je poleg zastopnika poljedelskega ministrstva še zastopnik finančnega ministrstva in ministrstva za trgovino in industrijo. Kontrola te komisije se nanaša samo na to, ali se zadruga in njihove zveze ravna po predpisih tega zakona in zadružnih pravil.

Zaključek.

Kolikor je mogoče iz navedenga razviti, hoče načrt zakona uveljaviti v zadružništvu zdrava, v resnici zadružna načela. Kdor pregleduje načrt zakona natančneje, najde, da je še marsikaj treba popraviti, marsikaj dopolniti. V zadnji številki Narodnega Gospodarja za l. 1922 smo prinesli načrt zakona v celoti, da ga more vsakdo študirati. Želimo le, da bi zadrugarji ta načrt čitali in da bi zlasti zadružni praktiki stavili svoje predloge in podali svoja mišljenja glede prememb in dopolnitev, ki jih smatrajo v načrtu za potrebne. Predlogi in mišljenja naj se pošiljajo na Zadružno zvezo ali na uredništvo Narodnega Gospodarja.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 1. Kako je napraviti izkaz o invalidskem davku za l. 1922? (Hranilnica in posojilnica v P.)

Odgovor: Izkaz se napravi ravno tako kakor za l. 1921, edino s to razliko, da so za l. 1922 invalidskega davka proste vse one vloge, katerih letne kapitalizovane ali izplačane obresti ne presegajo sto dinarjev. Te

vloge torej za izkaz ne pridejo v poštev.

Vloge, pri katerih presegajo obresti sto dinarjev, in pri katerih torej rentnina ne presega 20 Din., plačajo po 2 Din. invalidskega davka in se v izkazu navedejo sumarno, po številu. Drugače povedano, vloge z obrestmi nad 100 Din. pado letnih obrestih 666,67 Din. spadajo v prvo stopnjo

invalidskega davka, plačajo vsaka po 2 Din. in se navedejo sumarno n. pr. 16 hranilnih vlog po 2 Din. invalidskega davka je 32 Din.

V tretjo vrsto spadajo one vloge, katerih letne obresti presegajo 666.67 Din. Te vloge je izkazati vsako za se in navesti pri vsaki vse podatke, kakor kaže spodnji primer izkaza. Izkaz je napraviti v 2 izvodih. Pripominjamo, da bodo pri naših rajfajzenovkah take vloge velika redkost.

Ako vzamemo za podlago izračunavanju invalidskega davka letne obresti vsake posamezne vloge, dobimo, da znaša

	pri obrestih	invalid. davek
od 100— Din.	do 100— Din.	— Din.
666.67	666.67	2—
1.666.67	1.666.67	6—
3.333.33	3.333.33	12—
6.666.67	6.666.67	24—

Ako imamo pri kaki posojilnici samo take hranilne vloge, pri katerih niso obresti v nobenem slučaju znašale več kakor 666.67 Din. (2666 K 67 v), napravi se izkaz v dveh izvodih v sledeči obliki:

IZKAZ

o invalidskem davku za l. 1922

Hranilnice in posojilnice v, r. z. z. n. z.

Od 52 hranilnih vlog po 2 Din. invalidskega davka znaša invalidski davek skupno 104 (stoštiri) Din.

Hranilnih vlog z višjimi davčnimi postavkami pri podpisani zadrugi v l. 1922 ni bilo.

V dne 1923.

Podpis Pečat Podpis

Ako pa je pri kaki posojilnici dobiti tudi take hranilne vloge, katerih obresti presegajo letno znesek 666.67 Din., napraviti je izkaz tako - le -

IZKAZ

o invalidskem davku za leto 1922

Hranilnice in posojilnice v, r. z. z. o. z.

Štev. hran. vlog	Glavnica	Obrestna mera	Znesek izplačanih ali kapitalizovanih obresti	Znesek rentnine	Znesek invalid. davka
38 hranilnih vlog po 2 Din. invalidskega davka					76— Din.
17	20.000 Din.	4 %	800— Din.	24— Din.	6— "
155	19.682 "	4 %	787.28 "	23.62 "	6— "
217	52.000 "	4 %	2.080— "	62.40 "	12— "
438	120.000 "	4 1/2 %	5.400— "	162— "	24— "
Skupaj . .					124— Din.

V dne 1923

Podpis:

Pečat:

Podpis:

Vprašanje 2. Ali so hranilnice in posojilnice proste invalidskega davka in rentnega davka, ako spremenijo svoja pravila tako, kakor zahteva čl. 262 fin. zak. ? (Hranilnica in posojilnica v S.)

Odgovor: Rentnina od obresti hranilnih vlog (3 % izplačanih ali kapitalizovanih

letnih obresti) zadene vlagatelja in jo hranilnice in posojilnice, kakor drugi denarni zavodi plačujejo namesto vlagateljev. Seveda je hranilnici in posojilnici prepuščeno, ali plačano rentnino odpiše vlagatelju od obresti ali pa nosi rentnino za vse vlagatelje sama. Zato od plačevanja ren-

tnine hranilnice in posojilnice niso oproščene, tudi ako njih pravila odgovarjajo zahtevam čl. 262 fin. zak. ker rentnino plačujejo le mesto vlagatelja.

Invalidski davek se pobira kot doklada k vsem direktnim davkom, torej tudi k rentnini. Ako torej rentnino pravzaprav plačuje vlagatelj, plačuje vlagatelj tudi doklado k rentnini, invalidski davek. Vsled tega hranilnice in posojilnice ne morejo biti oproščene invalidskega davka od obresti hranilnih vlog oziroma od rentnine, ker ga plačujejo mesto vlagateljev. Sicer pa še posebej opozarjamo, da so invalidskega davka v l. 1922 proste vse one vloge, katerih letne izplačane ali kapitalizovane obresti ne presegajo 100 Din. To pa znači, da bo pri naših rajfajzenovkah le malo vlog, pri katerih bi obresti presegale sto dinarjev in bi vsled tega bilo plačati invalidski davek.

Vprašanje 3. Ali so zadrage proste tudi davka na poslovni promet, ako premenijo pravila v smislu zahtev čl. 262 fin. zak. ? (Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v K.)

Odgovor : S členom 262 fin. zak. se raztezajo ugodnosti, ki so jih uživale srske poljedelske in obrtniške zadrage na podlagi čl. 95, 96 in 98 srb. združnega zakona, na zadrage v vsej kraljevini SHS. V členu 96. tega zakona pa ni označen davek na promet, ker je ta davek vpeljan šele po vojni, šele s finančnim zakonom za l. 1920/21. Davka na poslovni promet so oproščene kmetijske zadrage kakršnekoli oblike izključno le, če so predmet prodaje : lastni proizvodi vseh strok kmetijstva, kmetijski stroji, orodje in v obče priprave za predelovanje in obdelovanje. Natančnejše o tem imate v Narodnem Gospodarju št. 6 z dne 15. junija 1922 stran 74 in sledeče.

Vprašanje 4. Kakor vsako leto, tako smo tudi letos v dneh 30. in 31. decembra sesta-

vili natančno inventuro in popisali vse zaloge blaga. Glede določitve vrednosti posameznih vrst blaga še vedno nismo na jasnem, kako naj postopamo. Ali naj vstavimo v bilanco vrednost blaga po nabavni ali prodajni ceni ? Prosimo pojasnila !

Odgovor : V smislu obstoječih predpisov trgovskega zakona mora vsak trgovec (kot trgovske tvrdke se smatrajo tudi zadrage) sklepom poslovnega leta popisati vse svoje imetje z ono vrednostjo, ki jo ima na dan popisovanja. Z ozirom na to, da sestavljamo računske zaključke z 31. decembrom, je jasno, da moramo oceniti blago z vrednostjo, ki jo ima tega dne. Znano je, da blago stalno spreminja ceno ; znano pa je tudi, da se blago ceni po kakovosti. Nikakor bi torej ne bilo pravilno, da bi blago cenili po lastni nabavni ceni, kajti ono blago, katero smo nabavili n. pr. pred 8 meseci, ima z dnem 31. decembrom gotovo povsem drugačno ceno kakor ob času nakupa. Ako bi stavili vrednost blaga v bilanco po prodajni ceni, bi tudi ne bilo pravilno, kajti v tem slučaju bi imela izkazana vrednost zaloge negativen vpliv na prihodnjo bilanco. Sedanja bilanca bi namreč izkazala silno visok čisti dobiček, ki bi pa popolnoma izginil v prihodnjem letu. Blaga, katerega imamo v zalogi, z dnem popisovanja še nismo prodali in tudi ne vemo, po kaki ceni bo šlo v denar in kedaj. Ker torej ne moremo posegati v nadaljno poslovanje in ker izkazuje bilanca razmerje med lastnim in tujim imetjem zadrage po stanju z dne 31. decembra, je edino pravilno, da ocenimo zalogo blaga z ono vrednostjo, ki jo ima za nas na dan popisovanja. Vrednost blaga torej določimo po dnevni nabavni ceni, prištevši vse dovozne in druge stroške.

Vprašanje 5. Poslali ste nam navodilo, kako naj v smislu čl. 262 fin. zak. spremenimo pravila radi davčnih in pristojbinskih

ugodnosti. Prosim, da nas vendar obvestite natančneje, katere in kakšne listine naj Vam pošljemo za vpis premembe pravil? (Hranilnica in posojilnica v Š. n. P.)

Odgovor: Na občnem zboru sklenjena prememba pravil se mora vpisati pri okrožnem (deželno) kot trgovskem sodišču v združni register. Za ta vpis napravite: 1. Prepis zapisnika občnega zbora točno z vsemi podatki o razglaitvi obč. zbora, sklepčnosti in sklenjenih premembah pravil. Na koncu zdruška s štampiljo in s podpisom dveh odbornikov potrdi, da se prepis vjema z izvirnikom zapisnika občnega zbora, kakor je vpisan v knjigi občnega zbora. Tiskovino za

take prepise zapisnika občnega zbora naročite lahko pri Zadržni zvezi; 2. Vlogo na okrožno (deželno) kot trgovsko sodišče, v kateri predlagate, naj okrožno (deželno) kot trgovsko sodišče vpiše premembe pravil, kakor so razvidne iz priloženega prepisa zapisnika občnega zbora, v združni register. Tudi za to vlogo lahko naročite tiskovino pri Zadržni zvezi.

Radi kontrole, ali sta prepis zapisnika občnega zbora in vloga na sodišče pravilno sestavljena, je dobro, ako jih pošljete Zadržni zvezi v pregled in jih bo potem Zadržna zveza poslala oziroma izročila pristojnemu sodišču.

□ □ □ □ □ □ ZADRŽNIŠTVO □ □ □ □ □ □

Vsem zadrugam! Na našo okrožnico glede naročanja Narodnega Gospodarja za člane načelstva in nadzorstva z dne 8. 11. 1922 nam mnogo zadrug še ni odgovorilo. Opozarjamo še enkrat vse zadruge, da je to sklep glavne skupščine Zadržne zveze z dne 30. novembra 1922. Zadržna disciplina in velika potreba zadržne izobrazbe mislimo, da sta zadostna razloga, da se vse zadruge okrožnici z dne 8. 11. 1922 odzovejo.

Zadruge se mnogokrat obračajo na Zadržno zvezo s prošnjami v vseh upravnih in davčnih zadevah. Ta pojasnila tajništvo rade volje daje in jih bo dajalo. Ta uslužnost pa ne more in ne sme iti tako daleč, da bi se zadrugam sestavljali tudi zapisniki občnih zborov. Tozadevno je bilo v Narodnem Gospodarju (v prvi številki l. 1921 in 1922) dovolj pouka in primerov. Tudi tiskovine se dobijo.

Sploh naj zadruge upoštevajo to, da se pojasnila, ki so bila že objavljena v Nar. Gospodarju, ne bodo še posebej pismeno dajala. Največ, kar se tu more zahtevati od nas, je to, da še

enkrat v dopisu povemo, v kateri številki Nar. Gospodarja se nahajajo dotična pojasnila. Zato ne moremo dovolj toplo priporočati zadrugam, naj vestno hranijo po en izvod Narodnega Gospodarja in ga vsako leto dajo v vezavo. Ako kaka zadruga nima prejšnjih letnikov, jih lahko še naroči pri Zadržni zvezi. Tekom leta se nabere v listu veliko dragocenega gradiva, ki bi moralo biti vsem članom načelstev in nadzorstev, ki bodo sledili, na razpolago, da se pouče, da berejo kaj o zadržništvu. Pri vsaki zadrugi bi morala obstojati mala zadržna knjižnica.

Živinorejske zadruge marsikje spijo, drugod celo stopajo v likvidacijo. Nekateri trdijo, da so izgubile živinorejske zadruge smisel, odkar ni več raznih podpor od države in podpor, kakor jih je prej dajala za živinorejo dežela. Nasproti temu moramo povdarjati, da morajo biti tudi živinorejske zadruge osnovane na samopomoči. Naloge, ki jih imajo vršiti te zadruge, so danes nujnejše nego so bile pred vojno. Za slovenskega

kmeta bo napredna živinoreja glavni in najvažnejši vir dohodkov. Slovenija more biti za Jugoslavijo to, kar je Švica za Evropo. Kako naj živinorejske zadruge dobijo sredstva? Predvsem iz deležev in pristopnin. Vsak živinorejec mora biti član zadruge. Kaka državna podpora se da tudi dobiti. Živinorejske zadruge se morajo za podpore obrniti pa tudi na občine. Občine imajo tudi važne gospodarske naloge in v pretežno kmetijskih občinah je gotovo najvažnejša gospodarska naloga povzdiga živinoreje. Zato se mora iz občinskih sredstev dajati tudi podpora živinorejskim zadrugam.

Gospodarsko - politični tečaj v Šmartnem pri Litiji se je vršil od 7. do 9. jan. t. l. Na dnevnem redu je bilo poleg strokovnih gospodarskih predavanj tudi predavanje o združništvu, nakar se je vršil o istem predmetu razgovor. Predaval je o združništvu dr. Basaj iz Ljubljane.

Nove kolke in sicer po 5, 10, 20, 50 par in po 1, 2, 3, 10, 50, 100, 250, 500 in 1000 dinarjev je dala s 1. januarjem t. l. v promet uprava državnih monopolov. — Kolki stare emisije se smejo rabiti do konca meseca januarja; od tega dne pa prestanejo veljati ter se bodo lahko zamenjavali do vštetega dne 30. aprila 1923.

Na poštne nakaznice se od novega leta naprej ne lepijo več znamke, ampak je plačati pristojbino v gotovini ob predaji nakaznice na poštnem uradu.

Hranilnice in posojilnice, pa tudi druge zadruge, ki se poslužujejo nakaznic, naj to vpoštevajo.

Kmetijsko društvo v Hrastju pri Kranju. Veliko kmetijskih društev deluje tiho, toda

vztrajno že leta in leta za korist kmeta, za napredek kmetijstva v Sloveniji. Tako vzorštvo je tudi v Hrastju, ki ga od ustanovitve l. 1910 pa do danes vodi znani zadrugar, poslanec Brodar. Članov ima zadruga 54. Društvo ima motor na bencin, mlatilnico, slamoreznico in mostno tehtnico. Koliko koristi so prinesli ti stroji v teku več kot desetletja kmetovalcem, ki bi brez zadruge morali ali delati brez strojev ali nabavljati vsak za se drage stroje!

Zakaj pišemo o tem društvu? Zato, ker si je društvo v zadnjem poslovnem letu zgradilo lep dom, ki služi ne samo kot shramba za stroje, ampak je obenem kot prosvetni dom, kot sedež novoustanovljenega izobraževalnega društva. Tu imamo lep vzgled, kako naj zadruge delujejo tudi za kulturni napredek, za pospeševanje izobrazbe med kmetijskim ljudstvom. S tem zadruge koristijo le sebi; kajti čimbolj bo kmetijsko ljudstvo izobraženo, tem bolj bo združno zavedno, tem bolj se bo oklepalo svojih zadrug. Društvo ima v načrtu še lepši korak za napredek kmetijskega ljudstva. Sklenilo je postaviti štedilnik, da se bo v domu vršila gospodinjska šola. To je panoga ljudske izobrazbe, ki je še zelo pomanjkljiva. In tudi v tej panogi bo združništvo lahko mnogo storilo.

Dne 5. januarja je umrl v Gabrjih pri Celju gospod Konrad Gologranc, stavbenik in posestnik ter večletni član načelstva Ljudske posojilnice v Celju. R. i. p.

Naročnikom lista prilagamo položnice s prošnjo, da poravnajo naročnino za l. 1923. Ker nekateri tudi za pretečeno leto 1922 še niso poravnali naročnine, naj store to sedaj. — Naročnina za l. 1923 znaša 25.— Din., za člane zvezinih zadrug Din. 20.—

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Veliki Nedelji, r. z. z. n. z., se vrši dne 21. januarja 1923 ob 8. uri popoldne v posojilničnih prostorih. 1. Prememba pravil. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Škalah, r. z. z. n. z., se vrši dne 4. februarja 1923 ob 9. uri dop. v župnišču. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Braslovčah, r. z. z. n. z., se vrši dne 4. februarja 1923 ob 3. uri pop. v cerkveni hiši. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. januarja 1923 ob 11. uri popoldne v zadržni pisarni. 1. Prememba pravil. 2. Slučajnosti.

Občni zbor Električne strojne družbe v Mozirju, r. z. z. n. z., se vrši dne 4. februarja 1923 ob 3. uri pop. v prostorih ljudske šole. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Sklepanje o porabi čistega dobička. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Pašniške zadruge v Gornjem Gradu, r. z. z. n. z., se vrši dne 4. februarja 1923 ob 1. uri popoldne v gostilni Fišer v Gornjem Gradu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Braslovčah, r. z. z. n. z., se vrši dne 11. februarja 1923 ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Češnjici pri Železnikih, r. z. z. n. z., se vrši dne 14. februarja 1923 ob 9. uri dopoldne v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev nadzorstva. 4. Prememba pravil. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za blejski kot na Bledu, r. z. z. n. z., se vrši dne 28. jan. 1923 ob pol 3. uri pop. v starem župnišču na Bledu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Volitve v pokojninski zavod za name-

ščence. 5. februarja se bo vršil v Ljubljani skrutinij volitev v pokojninski zavod. Zavodi in njihovi nameščenci bodo v kratkem prejeli glasovnice, da jih izpolnijo. Voli se v petih kategorijah in sicer:

- I. kategorija denarni zavodi.
- II. kategorija trgovina in spedicija.
- III. kategorija rudarstvo in kovinarstvo.
- IV. kategorija industrija in obrt.
- V. kategorija vsi ostali poklici.

V vsaki kategoriji volijo ločeno službodajci in službojemalci (nameščenci) posebej. V vsaki kategoriji se voli gotovo število delegatov in ravno toliko namestnikov. Delegati bodo potem volili upravni odbor Pokojninskega zavoda.

Ker je hotela gotova politična skupina dobiti zavod popolnoma v svoje roke in s tem tudi težke milijone, ki so v tem zavodu že zbrani in se zbirajo, so se proti tej kliki službodajci in nameščenci brez razlike strank organizirali za enoten nastop kot »združenih službodajcev« in »združenih zasebnih nameščencev« in postavili za vsako kategorijo svojo kandidatno listo.

A. Službodajci.

I. Lista »združenih službodajcev« za

I. kategorijo (denarni zavodi):

delegati:

1. dr. Roman Ravnihar, Ljubljana, prokurist Jadranske banke.
2. dr. Fran Pavlin, Ljubljana, podravnatelj Ljubljanske kreditne banke.
3. dr. Mirko Božič, Ljubljana, prokurist Združne gospodarske banke.
4. dr. Franjo Rosina, Maribor, predsednik ravnateljstva Posojilnice v Mariboru.
5. Ivan Elsner, Ljubljana, predsednik Vzajemne zavarovalnice.
6. dr. Josip Beroš, Split, ravnatelj Gradske štedionice, Split.

namestniki delegatov:

1. Riko Jug, Ljubljana, podravnatelj Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo.
2. Milan Kenda, Ljubljana, prokurist Trgovske banke.
3. dr. Fran Kržan, Ljubljana, ravnatelj Ljudske posojilnice.
4. Drago Kralj, Celje, ravnatelj Posojilnice v Celju.
5. Anton Kralj, Ljubljana, prokurist Zadružne zveze v Ljubljani.

6. Juraj Vrcan, Split, prokurist Pučke trgovinske banke, Split.

II. Lista »združenih službodajalcev« za II. kategorijo (trgovina in spedicija):
za delegate:

1. Ivan Jelačin, ml. trgovec, Ljubljana.
 2. Rudolf Stermečki, trgovec, Celje.
 3. Andrej Šarabon, veletrgovec, Ljubljana.
 4. Ivan Avsenek, član načelstva Gospodarske zveze, Ljubljana.
 5. Jerko Spaventi, trgovec, Dubrovnik.
- za namestnike delegatov:
1. Franc Urbanc, trgovec, Ljubljana.
 2. Josip Perdan, trgovec, Ljubljana.
 3. Josip A. Milisich, trgovec, Split.
 4. Vekoslav Finžgar, trgovec, Celje.
 5. Ludovik Šef, trgovec, Maribor.

B. Nameščenci.

**I. Lista »združenih zasebnih nameščen-
cev«** za I. kategorijo (denarni zavodi):
delegati:

1. Leo Rogelj, uradnik Jadranske banke, Ljubljana.
 2. dr. Milan Podgornik, uradnik Ljubljanske kreditne banke, Ljubljana.
 3. Alojzij Vrtovec, uradnik Zadružne gospodarske banke, Ljubljana.
 4. Fran Donadini, kontrolor Zadružnega saveza, Split.
 5. Janko Zorko, višji knjigovodja Mestne hranilnice, Maribor.
 6. Peter Bergant, uradnik Vzajemne zavarovalnice, Ljubljana.
- namestniki delegatov:

1. Stanko Tuškan, uradnik Jadranske banke, Dubrovnik.
2. Joža Barle, revizor Zadružne zveze, Maribor.
3. Mihael Kostanjšek, revizor Zadružne zveze, Ljubljana.
4. Ivan Bezjak, uradnik Jadranske banke, Ljubljana.

5. Josip Röger, knjigovodja Kranjske hranilnice, Ljubljana.
6. Alojzij Turšič, uradnik, Banke Slavije, Ljubljana.

**II. Lista »združenih zasebnih nameščen-
cev«** za II. kategorijo (trgovina in spedicija):
delegati:

1. Stanko Palovec, uradnik Gospodarske zveze, Ljubljana.
 2. Ivan Kralj, uradnik tv. H. Petrič, Ljubljana.
 3. Julij Zellner, uradnik tv. Uher, sped. Maribor.
 4. Albert Zajc, korespondent tv. Doimo Savo, Split.
 5. August Bercieri, uradnik Gospodarske zveze, Ljubljana.
- namestniki delegatov:

1. Vlado Pelan, knjigovodja oblačilnice, Ljubljana.
2. Dragotin Gobec, knjigovodja Trgovske zadruge, Celje.
3. Tone Javornik, uradnik Jadranske montarske družbe, Ljubljana.
4. Simon Raunig, uradnik tv. A. Rismundo, Split.
5. Ivan Vrisk, trg. pom. tv. Pinter in Lenard, Maribor.

Ker imajo mnoge kreditne in blagovne zadruge stalne nameščence, ki so zavarovani pri Pokojninskem zavodu, imajo take zadruge pravico voliti v skupini službodajalcev v I. ali II. kategoriji, njihovi nameščenci pa v skupini nameščenec v I. ali II. kategoriji. Zadruga in nameščenci naj se pobrigajo za glasovnice in naj glasovnice izpolnijo pravočasno odpošljejo. Kandidatov za kategorije III. do V. ne navajamo, ker spadajo zadruge in njihovi nameščenci skoraj izključno v I. ali II. kategorijo.

Na glasovnico ni potrebno pisati imen delegatov in kandidatov, ampak samo napisati: »Lista združenih službodajalcev«, nameščenci pa: »Lista združenih zasebnih nameščenec«.